

Öppenhet och transparens behövs i alla delar av forskningsprocessen

Det är glädjande att flera svenska forskningsfinansiärer har stärkt sina krav angående så kallad *öppen vetenskap*. Detta gäller bland annat Vetenskapsrådet, Forte och DDLS (Data Driven Life Science, finansierat av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse). Öppen vetenskap innebär exempelvis att eventuella insamlade data, material, källkod och annat som genereras inom ett forskningsprojekt delas öppet med andra forskare. Detta för att göra forskningen mer tillgänglig, transparent, reproducerbar och replikerbar. En annan aspekt som många finansiärer fokuserar på är att vetenskapliga artiklar från ett forskningsprojekt ska publiceras med så kallad *öppen tillgång*, vilket innebär att de blir fritt tillgängliga för allmänheten.

Varje år lägger forskare en stor del av sin arbetstid på att skriva ansökningar om forskningsmedel. I Sverige varierar det huruvida forskare får konstruktiv återkoppling vid avslag. Enstaka finansiärer erbjuder utförlig återkoppling, medan de flesta andra ger begränsad eller ingen information alls. En del finansiärer ger t.ex. ansökan ett sammanfattande betyg, men utan motivering. Många sökande forskare får alltså efter lång väntetid avslag utan vare sig betyg eller motivering. Som forskare är man i denna situation ovetande om huruvida man var nära att få finansieringen, om ansökan bedömdes som undermålig, eller om den rentav bedömdes som irrelevant för utlysningen. Vi finner det därför märkligt att forskningsfinansiärer förespråkar öppen vetenskap, samtidigt som granskningen av ansökningar ofta saknar öppenhet och transparens.

De flesta finansiärer använder vetenskapliga granskare som bedömer ansökningarna, men är ibland ovilliga att skicka ut dessa bedömningar och kommentarer till sökande, trots att dessa med hjälp av återkopplingen skulle kunna förbättra framtida ansökningar och eventuellt även framtida forskning. Detta gäller speciellt när bedömningarna redan finns, och därför inte skulle innebära något extra arbete för finansiären eller granskarna. Forskningsfinansiärer motiverar ofta avsaknad av återkoppling med att det inte finns tid för att ge återkoppling till alla sökande, eller att det inte är tillåtet enligt finansiärens regler.

För en del vetenskapliga tidskrifter används numera öppen granskning där granskarnas kommentarer publiceras tillsammans med den vetenskapliga artikeln. Vi uppmuntrar svenska forskningsfinansiärer att på liknande sätt tillämpa öppen granskning av ansökningar, implementera tydligare riktlinjer för återkoppling, och oftare delge forskare de bedömningar som gjorts av inkomna ansökningar.

Anders Eklund
Biträdande professor
Linköpings Universitet

Måns Magnusson
Docent

Statistiska Institutionen
Uppsala universitet

Ankica Babic
Professor
Linköpings Universitet

Rickard Carlsson
Docent
Linnéuniversitetet

Christian Jamtheim Gustafsson
Docent
Lunds Universitet

Thomas Nordström
Universitetslektor
Linnéuniversitetet

Tobias Otterbring
Professor
Universitetet i Agder

Muhammad Usman Akbar
Postdoc
Lunds Universitet

Ida Blystad
Docent
Linköpings Universitet

Jörg Schilcher
Professor
Linköpings Universitet

Open Science Community Sweden

Stiftelsen IGDÖRE Sweden

Sarah McIntyre
Biträdande universitetslektor
Linköpings universitet

Zhou Zhou

Biträdande universitetslektor
KTH

Jose M. Peña
Biträdande professor
Linköpings Universitet

Oleg Sysoev
Biträdande professor
Linköpings Universitet

Mika Gustafsson
Professor
Linköpings Universitet

Krzysztof Bartoszek
Biträdande professor
Linköpings Universitet

Hans Knutsson
Professor emeritus
Linköpings Universitet

Per Ask
Professor emeritus
Linköpings Universitet

Markus Nilsson
Lektor
Lunds Universitet

Mikael S. Lindström
Docent
Karolinska Institutet

Rebecca Willén
Forskare
Stiftelsen IGDÖRE Sweden

Magnus Herberthson
Professor
Linköpings Universitet

Håkan Öрман

Universitetslektor
Linköpings universitet